

شرح آزمونی قانون مجازات اسلامی

تدوین و تألیف
احمد غفوری

www.ketab.ir

میرشناسه:	غفوری، احمد، ۱۳۶۹-
عنوان قراردادی:	ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور:	شرح آزمونی قانون مجازات اسلامی/تدوین احمد غفوری.
مشخصات نشر:	تهران: آریاداد، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۵۳۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۲۴۴-۵۶-۷
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	حقوق جزا - ایران - سرامت‌های آموزشی (غالی)
موضوع:	Crime law -- Iran -- study and teaching (Higher)
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۵ ش ۴/ع ۷/ص ۳۸۰۰ KMHH
رده‌بندی دی‌سی:	۳۴۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۲۵۳۹۰۳۱

شرح آزمونی قوانین مجازات اسلامی

احمد غفوری

انتشارات آریاداد

صفحه‌آرایی: نسیم حامدی یکتا

چاپ و صحافی: راه‌نرین

چاپ یکم ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۴۴-۵۶-۷

قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

فرایند تولید کلی و جزئی به هر صورت بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.
کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است.

نشانی مرکز پخش: تهران - میدان انقلاب اسلامی - ابتدای خیابان کارگر جنوبی

کوچه رشتچی. شماره ۳۸. طبقه ۲. واحد ۵

تلفن: ۶۶۹۱۳۹۸۸ - ۶۶۹۱۳۸۲۳

www.Aryapub.ir

فهرست مطالب

۷	فهرست مطالب
۱۳	مقدمه
۱۵	کتاب اول - کلیات
۱۶	بخش اول - مواد عمومی
۱۶	فصل اول - تعاریف
۲۲	فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان
۲۸	فصل سوم - قلمرو و اجرای قوانین جزائی در زمان
۳۳	فصل چهارم - قانون بودن جرائم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری
۳۵	بخش دوم - مجازات‌ها
۳۵	فصل اول - مجازات‌ها - صلی
۴۷	فصل دوم - مجازات‌ها - تکلیف و تبعی
۵۵	فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها
۶۰	فصل چهارم - تخفیف مجازات و عافیت از آن
۶۵	فصل پنجم - تعویق صدور حکم
۶۹	فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات
۷۷	فصل هفتم - نظام نیمه‌آزادی
۷۸	فصل هشتم - نظام آزادی مشروط
۸۲	فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس
۹۴	فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان
۱۰۲	فصل یازدهم - سقوط مجازات
۱۲۳	بخش سوم - جرائم
۱۲۳	فصل اول - شروع به جرم
۱۲۸	فصل دوم - شرکت در جرم
۱۳۲	فصل سوم - معاونت در جرم
۱۳۸	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۱۳۹	فصل پنجم - تعدد جرم

۱۴۶	فصل ششم - تکرار جرم
۱۴۹	بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری
۱۴۹	فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری
۱۵۲	فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری
۱۶۹	بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری
۱۶۹	فصل اول - مواد عمومی
۱۷۰	فصل دوم - اقرار
۱۷۲	فصل سوم - شهادت
۱۷۸	فصل چهارم - سوگند
۱۷۹	فصل پنجم - قاضی
۱۸۰	بخش ششم - مسائل متفرقه
۱۸۳	کتاب دوم - حدود
۱۸۴	بخش اول - مواد عمومی
۱۸۶	بخش دوم - جرایم موجب حد
۱۸۶	فصل اول - زنا
۱۹۱	فصل دوم - لواط، تفریض و مساحقه
۱۹۴	فصل سوم - قوادی
۱۹۵	فصل چهارم - قذف
۱۹۷	فصل پنجم - سب و نیبی
۱۹۷	فصل ششم - مصرف مسکر
۱۹۸	فصل هفتم - سرقت
۲۰۰	فصل هشتم - محاربه
۲۰۲	فصل نهم - بغی و افساد فی الارض
۲۰۵	کتاب سوم - قصاص
۲۰۶	* بخش اول - مواد عمومی
۲۰۶	فصل اول - اقسام و تعاریف جنایات
۲۱۹	فصل دوم - تداخل جنایات
۲۲۲	فصل سوم - شرایط عمومی قصاص

۲۳۱	فصل چهارم - راههای اثبات جنایت
۲۴۵	فصل پنجم - صاحب حق قصاص
۲۵۳	فصل ششم - شرکت در جنایت
۳۵۹	فصل هفتم - اکراه در جنایت
۲۶۱	بخش دوم - قصاص نفس
۲۶۵	جنایت بر اعضا و منافع
۲۶۵	بخش سوم - قصاص عضو
۲۶۵	فصل اول - موجب قصاص عضو
۲۶۸	فصل دوم - شرایط قصاص عضو
۲۷۵	بخش چهارم - اجرای قصاص
۲۷۵	فصل اول - مواد عمومی
۲۸۱	فصل دوم - اجرای قصاص نفس
۲۸۲	فصل سوم - اجرای قصاص عضو
۲۸۵	کتاب چهارم - دیات
۲۸۶	بخش اول - مواد عمومی
۲۸۶	فصل اول - تعریف دیه و موارد آن
۲۸۶	فصل دوم - ضمان دیه
۲۸۷	فصل سوم - راههای اثبات دیه
۲۸۹	فصل چهارم - مسؤول پرداخت دیه
۲۹۴	فصل پنجم - مهلت پرداخت دیه
۲۹۵	فصل ششم - موجبات ضمان
۳۰۷	فصل هفتم - تداخل و تعدد دیات
۳۱۰	بخش دوم - مقادیر دیه
۳۱۰	فصل اول - دیه نفس
۳۱۱	فصل دوم - قواعد عمومی دیه اعضا
۳۱۴	فصل سوم - دیه مقدر اعضا
۳۲۵	فصل چهارم - قواعد عمومی دیه منافع
۳۲۶	فصل پنجم - دیه مقرر منافع
۳۲۹	فصل ششم - دیه جراحات

۳۳۱	فصل هفتم - ديه جنين
۳۳۲	فصل هشتم - ديه جنايت بر ميت
۳۳۵	کتاب پنجم - تعزيرات و مجازات‌هاى بازدارنده مصوب ۱۳۷۵
۳۳۶	فصل اول - جرايم ضد امنيت داخلي و خارجى کشور
۳۴۴	فصل دوم - اهانت به مقدسات مذهبي و سوء قصد به مقامات داخلي
۳۴۵	فصل سوم - سوء قصد به مقامات سياسى خارجى
۳۴۶	فصل چهارم - تهيه و ترويج سکه قلب
۳۵۰	فصل پنجم - جعل و تزوير
۳۶۱	فصل ششم - حو يا شکستن مهر و پلمپ و سرقت نوشته‌ها از اماکن دولتى
۳۶۳	فصل هفتم - فرا - حبوسين قانونى و اخفاى مقصرين
۳۶۷	فصل هشتم - عص - عتاب و مشاغل
۳۶۹	فصل نهم - تخريب اموال تاريخى، فرهنگى
۳۷۳	فصل دهم - تقصيرات امانت و مأمورين دولتى
۳۷۸	فصل يازدهم - ارتشاء و ربا - کلاه بردارى
۳۸۰	فصل دوازدهم - امتناع از انجام رعايت قانونى
۳۸۰	فصل سيزدهم - تعديات مأمورين دولتى نسبت به دولت
۳۸۴	فصل چهاردهم - تمرد نسبت به مأمورين دولت
۳۸۵	فصل پانزدهم - هتک حرمت اشخاص
۳۸۵	فصل شانزدهم - اجتماع و تبانى براى ارتکاب جرايم
۳۸۶	فصل هفدهم - جرايم عليه اشخاص و اطفال
۳۹۳	فصل هجدهم - جرايم ضد عفت و اخلاق عمومى
۳۹۷	فصل نوزدهم - جرايم بر ضد حقوق و تکاليف خانوادگى
۴۰۰	فصل بيستم - قسم و شهادت دروغ و افشاى سر
۴۰۱	فصل بيست و يکم - سرقت و ربودن مال غير
۴۰۴	فصل بيست و دوم - تهديد و اکراه
۴۰۵	فصل بيست و سوم - ورشکستگى
۴۰۶	فصل بيست و چهارم - خيانت در امانت
۴۰۷	فصل بيست و پنجم - احراق و تخريب و اتلاف اموال و حيوانات
۴۱۲	فصل بيست و ششم - هتک حرمت منازل و املاک غير

فصل بیست و هفتم - افترا و توهین و هتک حرمت	۴۱۵
فصل بیست و هشتم - تجاهر به استعمال مشروبات الکلی و قماربازی و ولگردی	۴۱۵
فصل بیست و نهم - جرایم ناشی از تخلفات رانندگی	۴۱۸
قانون جرایم رایانه‌ای	۴۲۲
بخش اول - جرایم و مجازات‌ها	۴۲۲
فصل اول - جرایم علیه محرمانگی داده‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای و مخابراتی	۴۲۲
فصل دوم - جرایم علیه صحت و تمامیت داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی	۴۲۴
فصل سوم - سرقت و کلاهبرداری مرتبط با رایانه	۴۲۵
فصل چهارم - جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی	۴۲۶
فصل پنجم - هتک حیثیت و نشر اکاذیب	۴۲۸
فصل ششم - مسئولیت کیفری اشخاص	۴۲۸
فصل هفتم - سایر جرایم	۴۳۱
فصل هشتم - تشدید مجازات‌ها	۴۳۱
بخش دوم - آئین دادرسی	۴۳۲
بخش سوم - سایر مقررات	۴۳۲
جرایم علیه اموال	۴۳۴
کلاهبرداری	۴۳۵
صور خاص کلاهبرداری	۴۴۱
۱. انتقال مال غیر	۴۴۱
۲. معامله معارض	۴۴۲
۳. سوء استفاده از ضعف نفس شخصی	۴۴۳
۴. تدلیس در معاملات دولتی	۴۴۴
خیانت در امانت	۴۴۵
صور خاص خیانت در امانت	۴۴۸
۱. سوء استفاده از سفید مهر و سفید امضا	۴۴۸
۲. اختلاس و تصرف غیرقانونی	۴۴۸
سرقت حدی	۴۵۲
سرقت تعزیری	۴۵۸
صدور چک پرداخت نشدنی	۴۶۴

۴۷۲	رشا و ارتشا
۴۷۹	تشکیل یا رهبری شبکه برای جرایم ارتشا، احتلاس و کلاهبرداری
۴۸۰	تحصیل مال نامشروع
۴۸۱	جرایم علیه تمامیت معنوی
۴۸۱	توهین
۴۸۶	سبّ نبی
۴۸۷	افترا
۴۸۸	قذف
۴۹۳	اثر رای عملی
۴۹۴	نشر اکاذیب
۴۹۵	ضمانم
۴۹۶	قانون مبارزه با مواد مخدر
۵۰۴	قانون قاچاق کالا و ارز
۵۱۵	قانون بیمه اجباری مصب ۳۹۵
۵۱۵	قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
۵۱۶	قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر
۵۲۶	مکاتب حقوق کیفری
۵۳۲	فهرست منابع

مقدمه

اللهم اخرجني من الظلمات الوهم و اكرمني بنور الفهم

آغاز کتاب - حمد و سپاس خدایی است که علم و دانش را بر پندگانش آموخت.

آنچه که دارند کتاب را به تألیف این کتاب تشویق کرد لزوم وجود کتابی با رویکرد صرفاً آزمونی برای داوطلبین آزمون‌های مختلف حقوقی بود تا داوطلبین گرمی که غالباً توانایی یا زمان لازم برای خواندن همه منابع و جدا سازی مطالب مختص آزمون‌ها را ندارند بتوانند با خواندن کتابی که رویکرد صرفاً آزمونی دارد نتیجه مطلوبی در درس جزا کسب کنند. تجربیات نگارنده در زمینه شرکت در آزمون و تسلط بر مباحث در درس جزا در آزمون‌های مختلف حقوقی (کسب میانگین ۹۳ درصد در درس جزا در آزمون‌های قضاوت، ارشد و دکترا) ما را بر آن داشت تا کتابی با ویژگی‌های زیر تدوین کنیم:

۱- چینش ماده به ماده در عین توجه به ارتباط مواد:

در این کتاب مواد قانون به ترتیب آمده است. ما با توجه به اینکه بعضاً مواد مرتبط با هم در نقاط مختلفی از قانون قرار گرفته است (مانند مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی که در مواد ۲۰ تا ۲۲، ۱۴۳، ق.م.ا و مواد ۷۴۷ و ۷۴۸ ق.ت آمده است) و اگر ماده ای را به ترتیبی که در قانون آمده است بخواند ممکن است پیوستگی بین برخی از مواد را درک نکند لذا موادی که دارای ارتباط هستند به صورت یک جا و با هم توضیح داده شده است و حتی در موارد (جرایم علیه اموال و جرایم علیه تمامیت معنوی اشخاص) تمامی مواد مرتبط به صورت یکجا در انتهای کتاب توضیح داده شده است. البته به منظور حفظ نظم، مواد تمامی مواد به ترتیب آورده شده است. لیکن برخی از مواد به عنوان ماده مرتبط در ذیل ماده دیگر آورده شده است و به همراه ماده مرتبط توضیح داده شده است. به عبارتی موادی که دارای ارتباط با مواد دیگر بوده است یک بار در جای خود و یک بار هم به همراه ماده‌ای که دارای ارتباط با آن بوده است آمده است. (برای نمونه رک به مواد ۲، ۱۳، ۱۸، ۲۲ و ۳۷ ق.م.ا)

۲- پرهیز از ارائه نظرات متعدد و ذکر نظر مورد نظر طراحان آزمون‌های حقوقی

در علم حقوق اختلاف نظر امری بدیهی است اما با توجه به رویکرد این کتاب که صرفاً جنبه آزمونی دارد فقط نظری که در آزمون‌های حقوقی ملاک است (صرف نظر از اینکه از نظر علمی صحیح هست یا اشتباه) ذکر شده است و از ارائه نظرات متعدد اجتناب شده است. البته در موارد بسیار معدودی (حدود ۵ مورد) دو نظر (یک نظر در متن و یک نظر در پاورقی) ذکر شده است که علت آن نیز این است که ممکن است هر یک از این دو نظر در آزمون‌های حقوقی مورد سؤال واقع شود در این موارد داوطلبین گرامی اصل را بر نظری که در متن ذکر شده است بگذارند مگر اینکه در آزمون مشخص باشد که طراح سؤال از نظری که در پاورقی ذکر شده است پیروی کرده است.

۳- پرهیز از ارائه نظرات صرفاً علمی و غیر آزمونی

با عنایت به اینکه شعار ما در تدوین کتاب این بوده است که (هر نکته‌ای که در کتاب بیان می‌شود برای آزمون مناسب باشد و هر نکته‌ای برای آزمون مناسب است در کتاب بیان شود) از ارائه نظریات صرفاً علمی که جنبه آزمونی ندارد (مانند مقایسه قانون جدید با قانون قدیم، بررسی مزایا و معایب موجود در قانون، مقایسه قانون ایران با قوانین کشورهای دیگر و...) پرهیز شده است و فقط نظراتی که ارزش آزمون دارند بیان شده است.

۴- ارائه جدول و مثال در توضیح نکات

در این کتاب سعی شده است به منظور تهیه بهترین مطالب علاوه بر توضیح مطالب مثال نیز ارائه شود تا اگر مطلبی مبهم باشد با توجه به مثال‌های ارائه شده خوانندگان گرامی بهتر بتوانند نکات را درک کنند. در موارد مورد نیاز هم از جداول برای دست‌یابی بهتر مطالب استفاده شده است.

۵- توجه به منابع معتبر حقوقی

در تدوین کتاب از ۱۱ کتاب معتبر حقوقی جزا (کتاب‌های اساتید بزرگوار آقایان اردبیلی، میرمحمد صادقی، نوربها، گلدوزیان، شمس نائری و خالقی) استفاده شده است. در رفرنس دهی نیز به منظور اختصار نام نویسنده و یک عدد ذکر شده است و در این کتاب (قسمت منابع) شماره هر کتاب ذکر شده است. در مواردی که به کتب اساتید گرامی ارجاع داده شده است نیازی به مراجعه به این کتب وجود ندارد به عبارتی ذکر منبع فقط برای آگاهی خوانندگان از منبعی است که نکته از آن اقتباس شده است (نه برای مراجعه به منبع ذکر شده و تکمیل نکته).

خوانندگان گرامی می‌توانند در صورت وجود ابهام یا سؤال یا وجود اشکال علمی و نگارشی در متن

به نشانی www.sharheazmoon.ir مراجعه و پاسخ خود را از نویسنده کتاب دریافت کنند.

از تمامی عزیزانی که ما را در تهیه این مجموعه یاری نموده‌اند به ویژه آقایان رضا باستانی نامقی و داوود صادق نیا کمال تشکر را داریم.

و من الله توفیق